Број 165. У Новом Саду у недељу 22. јула 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за мала године 2 круне, за целу годину 4 круна.

Поједини бројеви стају 10 потура

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Како нам убијају децу.

Нови Сад, јула.

Не давно одржани су испити у новосадска два забавишта. Два само кажем за то, јер се обадва тичу нас Срба непосредно; иначе је познато, да у Новом Саду има још и других забавишта.

Дакле, 5. о. м. одржан је испит у српском вероисповедном забавишту, у коме је забавиља гђца К. Максимовићева, а 13. јула одржан је испит у варошком забавишту, у коме је забавиља гђца Калтнерова, а само забавиште је смештено у Алмашком, чисто српском крају.

Већ по томе, што се и у забавиштима одржава свечан годишњи испит, могло би се врло много говорити. Јер кад се данас чује на све стране гласан одјек и против испита у основним школама, од куд онда подвргавати томе ћефу и децу од 3—6 година. Али то ћемо питање у овај мах оставити на страну, а извешћемо кратко, само шта смо видели и чули на испитима у поменутим забавиштима и какав смо утисак о свему добили.

У српском вероисповедном забавишту видели смо, како се кукавна деца пате са силним декламацијама и слушали смо натезање јадне дечице са извађањем по њих доста тешких песама и арија. Декламације се отезаше често и на аршин, па богами и више, а песме и арије оне, много пута могу тешко да изводе и старији ученици у основним школама. Али шта мари? То је и таки је укус испитне публике. То је управо цељ свију испита. Само на дохват и само што више; само што сложеније и само што теже. Па уз то још ако се постигне и оно, што се најмање разуме; па и оно, што највише засењава простоту, онда је и испит најсјајнији; онда се чак јерихонском трубом разноси слава и хвала о вештини и умењу свега и свачега.

Нема сумње, да је забавиља уложила грдан труд, да постигне све оно, што је »показала«. Али ми смо тврдо уверени, да она није то све радила тако из убеђења и за то, што би тобоже то цељ забавишта била. О томе њу нико и не пита. Каква цељ?! Она је морала тако да ради, само да јој се са извесне стране не добаци, да узалуд прима плату, и да јој деца не знају ништа. А у томе баш и лежи све зло. У томе је управо оно грдно зло, како се данас замишља Фреблово забавиште.*) За љубав ћефа радознале публике од Фребловог забавишта је створена школа за децу од навршене треће до навршене шесте године. И за то, та деца морају да се кљукају са свачим оним, што им баш ништа од користи бити неће. Јер шта управо користе детету све оне силне и дугачке декламације, кад оно не може имати још за њих ни срца, нит осећаја потребног, нити их може разумети. Зар само за то, да човек њима децу дресира (о разумној обуци не може ту ни речи бити), што треба расчвареним родитељима, да се пред тако исто расчвареним каквим гостима продукују.

Е, заистину би грдно морали проћи, да се за час појави отац забавишта међу нами. Та он би морао попут Христа, бичем прогонити све оне школнике и педагоге, који су на врху школарства нашег, те настојавају и гоне, да се Српчад тако у животном зачетку своме немилосрдно убијају; он би им без сумње довикнуо: »Бездјелници«, зар ви не схваћате дух времена вашег, у коме напреднији народи неће да вежу децу за школу и клупу ни до навршене седме године, а ви — ето — изопачисте дело руку мојих и забавиште начинисте малом школом са одржавањем јавних годишњих испита у добу још »псећих дана«, а са дечицом од 3—6 године. Торњајте се у огањ вечни!...

Но то још и које како. Али шта би тек радио отац забавишта са онима, који су на крми ове наше муком напаћене државе; шта би радио са њима, који ево у срцу Српства новосадског — у алмашком крају, хоће силом да виде парче Дебрецина. Та ено — српска деца декламују мађарски; српска деца певају мађарске песме; српска деца одговарају мађарски на разна постављена питања; српска деца слушају разне команде на мађарском језику и — раде по њима... Скоро читава два сата гњавила је забавиља на овом чуду од јаке препеке и врућине, ону јадну и невину дечицу, да се кукавци купаху већ у зноју лица свога; гњавила их са свиме и свачим, само да покаже, шта се може тобоже истесати од Милошевих и Маркових потомака. И да сте видели чуда. Присутни наивни родитељи, па публика, којих беше готово колико и деце, све се топише од милоште, како су им деца учевна и како много знају. У сваком оном малиши гледаху родитељи и слушаоци силан дар, те се чисто заносише мишљу, е нема паметнијег и даровитијег детета од њиховог синчића и чеданцета милог. Међу тим шта је — и какво је то силно знање?

Деца као деца — трпају и говоре све као из какве машинерије да излази. Али, нити разумеју шта, нити осећају шта. Говоре и крећу се као на дроту да су. А то зна већ и види и сама забавиља, за то са својим испитивањем не може ни да показује резултата каква, већ држи обучавање, којим се пре тога месецима бавила. Отуда се и обучавање креће само око оних питања, на којима се дете привикло да каже „igen“ или „nem“ а око оних, где може што непосредно одма и руком да покаже А то је са свим тако и природно је.

Јер глупо је одиста и мислити, да ће једна забавиља, па ма она и коренита Мађарица била, са више десетина дечице, којој је матерњи језик српски моћи постићи говор мађарски. Та јадна та дечица не знају још ни свога матерњег језика. Шта има само невоље наставник I. разр. осн. школе док својим ученицима прошири речник и матерњег језика, да га могу у настави иоле боље разумети. Па и сам мађарски језик у томе, а и у другим разредима. А шта би са овом пиљежи? Она просто за трагом утубе декламације; за трагом запамте песме. Гледањем и дресирањем привикну команду... А не треба даље да говорим. Слушали сте папагајев говор; без сумње знате да људи науче и чворка говорити; кажу, да је поучљива и сврака. Е, па боже мој, како онда да човек не би тако могао научити и дете, најразумнији створ божји — та не мађарски, већ ако хоћете и кинески. И онда благо онима, који се теше, да су тако обучена деца одмах стекла и способности неке, те су у стању на томе језику и мислити, на томе језику и осећати, те на њему и заносити се. Ти нам изгледају и сувише наивни, а често богме и непаметни.

Јер у својој ревности неће да виде, како се тим начином деца до крајности заглупљују, па кад дођу у основну школу, као редовни ученици, а они нису у стању ни најобичније ствари из своје најближе околине да схвате.

*) Фребел је био Немац. Рођ. 1782. а умро 1852. Био је ученик славног педагога Песталоција. Проучавајући детињи живот, уочио је два најважнија момента у њему: да има јаку наклоност за вечитим радом и да је јако радознало према свему, што непосредно утиче на његова чула. И то му је била полазна тачка, да покаже матери и друштву природни пут у васпитавању деце.

ПОДЛИСТАК.

САВЕТ ЈЕДНЕ ЛУДЕ.

ФИНСКА ПРИЧА.

На тргу малене једне вароши, стоји на гомили међу варошком кућом и парохијским домом разне справе за мучење. Ту ти је справа за растезање тела, ту разни окови, ту столица окићена оштрим, шиљастим иглама, ту ексерима постављено буре, ту клеште... На сред тржишта подигнута гломача за јеретике, који неће да признају своју верску странпутицу, који неће да се одрекну свог уверења и који неће да се покоре учењу једино спасавајуће католичке цркве.

Ухвате га за руке и положе на лестве, што растежу, а затим му исправе тело а на ноге метну му тешка гвожђа, али он једнако тера своје.

— Не признајем... не поричем... не покоравам се!

Међу га на столицу окићену иглама, али он се поново опире и проклиње своје мучитеље и све оне, који на тргу по улицама, по кућњим крововима и прозорима гледају његове муке.

Усијаним гвожђем пеку му тело, али он се не предаје и ако га спопали неизмерни болови. Неће да призна, да греши, не пориче од свог уверења ни једне јоте, не тражи у новој вери свога спаса...

И главни инквизитор, у епископску одору обучени првосвештеник, који је дошао по непосредној заповести папиној из вековне вароши, да угуши јерес, не зна већ шта да ради с том јогуницом. Кад би хтео да призна своје лажно верско уверење, кад би хтео да опореч своје учење, кад би хтео својевољно да се покори догмама хришћанске цркве, пре би се осетио задовољним, но што би хтео строго судити јеретику, што ни иначе не спада у њине задатке цркве.

И првосвештеник заповеда својим људма, да јеретика донесу пред варошку кућу. Ту седи главни инквизитор у својој црвеној одећи, те заповеда да се оптуженоме, његовој родбини и његовим суграђанима подели милост.

Али измучени јунак презриво прима ову милост својих мучитеља.

И првосвештеник изгуби стрпљење, плану гневом и заповеди џелату, да јеретику оцече леву руку. Али јеретик пружа и своју десницу и позива своје мучитеље, да му и ову оцеку.

И што му јачи боли, што му веће муке тим јасније узвикује и глас му се разлеже по целој околини. Клетва му се хори по тржишту, одјекује по дугим улицама, продире кроз зидове кућне а са краја вароши чује се одјек ужасних његових усклика.

На челу првосвештеникову крупне капи зноја. Та речено му је, да скрха јогунастог јеретика, да га присили на одречење и покајање. И сад ће да падне у немилост код папе, а неће га више поштовати ни остали кардинали.

— Али како и може да буде тако јогунаст овај јеретик? — пита сам себе и оне око себе, који ћутећки чекају, да виде шта ће даље бити.

И нико не уме да му даде обавештаја. Та до сад се био предао сваки, који је доспео пред инквизицију.

Али уједаред стаде пред првосвештеника његова луда, којег је првосвештеник свуда са собом водио. И луда замоли за реч.

— Говори! — рече првосвештеник.

— Запуши му уста, господару! — саветује га луда. Дерање олакшава болове, а муке ће му се удвостручити, ако не узможе дерати се.

— Луд савет — рече на то главни инквизитор. — А како ће онда признати своју погрешку, ако му запушимо уста и присилимо га да ћути?

— Ко ћути, господару, ћутећки признаје...

— О, ти мудра лудо, ти духовити глупаче! — рече радосно првосвештеник.

И он одма нареди џелату, да учини како луда рече. И сави овај мараму, увеза је у чвор, те је тутну јеретику у уста. И метнуше га на лестве за растезање, на ноге му обеси-

О каквом знању мађарског језика не може ни речи да буде. И декламације, и песме, и команда, и иначе одговори „igen“ и „nem“, све је то излапило, све се то заборавило. Ту учитељ почиње из тога језика са: Mi ez? и Mi az? па целе године то понавља и опет на крају има их пуно, који не знају да одговоре. Често бива да не зна на та питања одговорити ни у старијим разредима. А то нам показује да са децом не треба радити ништа, што се коси са природним појмовима о обучавању и васпитању њихову. За то и кажем, шта би тек на то све отац забавишта!....

Ал да неидемо даље. Још само ово. Прошле године могло се у овом варошком забавишту учити од свега што је рађено скоро половину и на српском језику; јер и сама забавиља говори доста добро српски. Зашто је ове године напуштен српски језик, а узет као предавајући мађарски?! Ово забавиште није тако звано »државно« као школе тога назива, где је предавајући језик мађарски.

Ово је забавиште општинско — варошко, у коме изузимајући можда ни десетак деце нема више до ли чисто српске. У њему мора и треба да је предавајући језик српски. Или је забавиља хтела да замаже очи Србима са оним накарадним »оченашом«, што га је очитала са децом. Одиста би боље било, да га у будуће са свим изостави, јер научивши деца тако »Оче наш«, изгледа пре да се ругају Богу, него што му се моле. Тако и оно склапање шака за мађарску молитву. Још само да су о палце обесили бројанице, па право у Рим... Нема сумње да на ово треба да се обазру наше духовне власти. Јер пропустити неку годину тако, можемо на мах грдно да се изненадимо За то нека је позор! А надлежнима у опће мећемо на срце, да зарана исправљају, што је за исправљање, да после не буде касно. »Помози се па ће ти и Бог помоћи!«

Један родитељ.

Пред изборе.

Београд, на св. Илију.

Прексутра, у недељу, биће у целој земљи избори посланика за народну скупштину. Што се већма ближи дан избора, тим изборно кретање постаје све живље и — заплетеније.

На почетку ове године читали су дуге чланке и слушали опширна доказивања, да је за Србију много, ако остану три странке. И како треба све могуће учинити да буду барем две. Зато да се радикали сложе са напредњацима и т. д.

Учињено је „све могуће“ на том послу, и данас видимо, докле је то довело, да се од три направи два. Толико се вукло и натезало да се слепи оно што никако не пристаје једно уз друго, да се разбило на ситно оно, што требаше да се слепи.

Данас имамо пет, односно шест разних листа. Имамо две либералне, чисто радикалну, савезно радикално-напредњачку, чисто напредњачку и још по неку, за коју нико не уме да каже: каква је? Н. пр. и сам „Дневник“ не уме да окарактерише сваку листу но мође код ње знак питања. Та конфузија је у осталом много већа но што изгледа. Поред свег тога што има толико форми листа, чак и оне нису чисте, него су доста помешане. Нарочито има у фузионашким листама чистих радикала.

У свему овоме нема ничег новог, само су нове неке чисто напредњачке листе, које искрснуше преко ноћи и то у последњем часу. Напредњаци су истакли понегди своје листе, а да то нико и не зна. Тако н. пр. у крушевачком округу. Они то покушавају да оправдају овако: „Ако остане само фузионашка и либерална листа, онда ће либерална листа добити као листа мањине, ако има преко 1000 гласова једног посланика.

Но зашто дати тог посланика либералима? Зато треба истаћи и трећу листу, па удесити, да та трећа листа добије више од либералне листе, и онда либерали не добијају ни једног посланика.

Ово лепо звони за наивне људе. Но таквом политиком се збуњују бирачи, те може из те забуне да пропадне баш главна листа, јер при тајном гласању не зна нико, кад је доста за ову или ону листу. А друго, напредњаци то нису учинили договорно са својим савезницима, но на своју руку. То је било мало — изненађење.

Ова напредњачка неискреност још ће јаче пољуљати веру у њима, и може да им на изборима одузме и од онога, што су им њихови савезници радикали с тешком муком израдили.

А поврх свега, ово држање напредњака показује, колико једна странка другој не верује и колико се покушава са изигравањем и подметањем ногу.

Ово је прва листа, први предзнак, новог времена. За онога, ко уме да гледа, тај види још данас шта крије будућност. Денунцијације, подметања и изигравања. Те странчице и фракције које су силом разбијене и силом лепљене, покушаваће ситном политиком да се обарају и одржавају и да — владају.

Но шта ја рекох владају?! Ако народ сад при изборима не затресе главом, о сталним, партијским владавинама неће скоро моћи бити у Србији ни разговора.

Политички преглед.

Зулуми у Старој Србији. Како из Цариграда јављају, из турске царске палате известили су Грујића српског посланика, да у Приштини није поремећен мир (?!) и да су предузете све потребне мере, да се тамо заштити српски конзулат и српско грађанство.

Уједно је извештен Грујић, да је турски министар спољних послова, Тефик паша наредио, да се на писмену потврду Грујићеву, издаду овоме она писма, која су била упућена српском генералном конзулату у Скопљу и која је турска царинарница запленила.

Чудновато је, да се у овим извештајима не каже ништа, да ли су предузете мере, да се стане једном на пут турским зулумима у целој Старој Србији и да ће се кривци казнити, као и то, да ће писма за српске конзулате и српско посланство моћи од сада слободно овима и уручена бити. — Овим половним извештајима Србија се не може задовољити.

Рат између Кине и удружених сила. Све се јасније испоставља, да су савезници повукли своју војску из Кине несвршивши свој посао до краја. Провидели су опасност, ако загазе дубље у Кину и нашли су за паметније, да се врате кући. Истина, износи се, како је са кинеским двором и кинеском владом постигнут потпун споразум и уговор и како је утврђена и отплата отштете. Но још нису савезнички војници ни напустили кинеско земљиште, а већ су почеле стизати вести, како се боксери по ново буне и хришћанско становништво Кине почело је слати једну молбу за другом да савезници не повуку своју војску, јер ће Кинези и опет почети да коље странце. Сада су стигле из Кине две врло занимљиве вести. Прва вели, како се кинески царски двор неће враћати у Пекинг. Реакционари то недозвољавају, а изнето је да ће се кинески двор вратити у Пекинг само за то, да се савезници преваре. И највећи кинески чиновници потајно бегају из Пекинга у Сиганфу. — Друга је вест још значајнија. Она долази из Хонконга и наговешћује општи устанак боксера у целом кантону. Тамо се Кинези побунили против новог пореза на кућу. Овај је порез установљен, да би се савезницима могла отплатити ратна отштета. По свима улицама причвршћене су објаве, у којима се прети општом великом побуном, ако кинеска влада почне да утерује тај нови порез по жељи савезника. И кинеска влада незна шта да ради и коме царству да се приволи. Савезници немају смелости да поново загризу у киселу јабуку и притрче у помоћ кинеској влади, да овај порез утера. Крваве борбе у Кини осведочиле су их да се један народ од 400 милиона, неда тако лако пригњечити па ма и немао убојних пушака и топова. Вреће у Кини је врло велико и ко зна шта може тамо опет планути.

Рат између Енглеске и Транзвала. Чича Кригер неће мира, који неда Бурима потпуну самосталност и независност. Тако из Брисла јављају, да је краљица Вилхелмина понудила чича Кригеру своје услуге и да би радо посредовала у корист мира, ако чича Кригер пристане да призна превласт Енглеске и одустане од тражене независности Бура. Но чича Кригер је учтиво захвалио на понуђеној пријатељској услузи и изјавио, да ће само пристати на онај мир, који Бурима зајемчи потпуну њихову самосталност и независност. Изнео је за пример Вашингтон, који се под много неповољнијим приликама, него у којима су данас Бури, годинама борио за своју независност и напослетку и победио. Бурски кругови су са одушевљењем поздравили овај мушки одговор својег седог председника.

Енглески су листови у последње време много писали о томе, како је ухваћена тајна преписка између бурског главног заповедника Луја Боте и бурског државног секретара Рајца. И енглески су листови износили, како је стање Бура оцртано у тим писмима као врло жалосно и јадно, и да се Бури неће моћи дуже борити. Међутим је и опет једна бурска жена јасно здерала образину и овим лажима енглеским. Сам један угледан енглески лист износи, како је жена државног секретара бурског Рајца, изјавила, да су та писма лажна. Њену мужу неће никад на ум пасти да таква писма пише. Енглеске су власти измислиле заплену и садржај ових писама за то, да би мало ојачале у енглеском народу самопоуздање и вољу за рат, која је тако пала. И храбра ова Буркиња одлучно је изјавила да ни једна реч у тим писмима није истинита. Она добро познаје свог мужа и тврдо је уверена, да он такова писма ником не би писао и неће никад писати, а најмање главном заповеднику бурске војске и то још Лују Боти.

Са бојишта стижу важне вести. Енглези се налазе у врло јадном стању, и у невољи својој почели су да оружају урођенике, да њима попуњују своје проретане редове. Тако је једно одељење Бура код Дорепривера заробило једну енглеску извидницу. Ту су ухватили Бури више урођеника, које су Енглези преобукли, наоружали и пустили у борбу против Бура. Бури су све похватане урођенике заробили и њихов вођа Круицингер је поручио Киченеру, да ће стрељати сваког урођеника, којег зароби у енглеским убојним редовима. Ово најбоље доказује до чега су Енглези већ доспели. Но ово може бити и од врло судбоносних последица по Енглезе, ако Бури почну враћати мило за драго, те напусте против Енглеза, она урођеничка дивља племена, која су Бурима наклоњена, а мрзе Енглезе. Шта ће онда све да наступи, то није лако предвидети.

ше тешке гвожђушине, а он ћути. Метнуше га за тим на столицу окићену иглама, а он и ту ћути. Па и кад га стали жећи усијаним гвожђем, ни онда не пусти од себе гласа.

Али чим свет, што се око њега био слегао, не чу његова гласа, он удари у дивљу дреку и зачуше се гласови са тржишта, улица, прозора, кућних кровова:

— Не признај ништа! Не опореци ништа! Не покоравај се ничему!

И јеретик оста непоколебив. Те и ако није могао речи прословити, болове му ублажило то, што га свет храбрио својим узвицима и то му улило одлучности.

И издржао је до краја, док није пао у наручје својих мучитеља и тамо испустио своју душу.

И тада се поново зачуше с тржишта, улица, прозора и кућних кровова громки усклици:

— Није признао ништа! Није опорекао ништа! Није се покорио ничему!

И првосвештеник у једу своме чупао себи косе с главе.

А луда се у потаји слатко смејао. Јер он је био тај, што је свет наговорио да виче, кад су запушена била уста јеретику.

Превео З. В.

Друга једна вест јавља, како је бурски ратни савет под Ботом решио да промене тактику рата. Закључио је, да бурска војска упадне и у португалско земљиште у јужној Африци. И како јављају, једно бурско одељење је већ упало у португалско земљиште. Португалска влада је изаслала 500 пешака и топове, а одмах за тим још 300 пешака, да позову Буре на португалском земљишту да се предаду, или у противном случају, да их силом приморају на то. По некојим вестима Бури су зато решили да упадну у португалско земљиште, како би добавили ране и ђебане. Но биће да је то други разлог, за који ће се у брзо сазнати.

Три либерала.

У кафани, крај црне кафе, састала се три либерала и разговарају.

— Дакле нећемо ићи у Вел. Бечкерек на збор! каже први

— Нећемо! потврђује други.

— Зашто? пита трећ.

— Па зар ви то не знате? Зар нисте читали у »Бранику«?

— Ја »Браник« не читам?

— Шта, не читате »Браник«? Па зар сте и ви либерал?

— Узмите како хоћете. Али је моје уверење ово: Либерална странка може од мене да тражи да се жртвујем за начела, па напослетку да изгубим и главу, али не може од мене тражити, да читам »Браник«. То је одвише много.

— Па како ми?

— А зар ви збиља можете и то? Е, онда вам се клањам. То је толико самопрегоревање, које прелази моје силе. Но зашто не ће »Браник« да идемо на збор.

— Ми нећемо на збор, јер је средишни одбор наше странке решио, да то не учинимо, »јер је тај збор сазван мимоилажењем наше странке«.

— Е гле јако! каже онај други. — Није тако. Него је средишни одбор наше странке решио, да не идемо на збор, јер ће тамо бити и радикала, а ми смо сваку свезу с радикалном странком прекинули.

— А ко вам то каже?

— Читао сам у »Бранику«.

— Варате се. У »Бранику« је било онако, како сам ја рекао.

И отпоче се њих двоје препирати, ко има право? И један и други вели: — Ја сам учио читати и знам шта читам. И напослетку и један и други вели: — Ја имам тај важан и значајан број на моме столу, могу га одмах донети. Дакле хајд!

Обоје одоше по »Браник« а онај трећи се смешка: — Познајем ја то. Сигурно је било и опет по нешто: што је и црно и бело и зелено.

Но, ево већ оног првог са »Браником« у руци. — Ево, изволте видети. Овде пише јасно и несумњиво, средишни одбор је решио, да наши људи не треба да иду на збор, јер је сазван мимоилажењем наше странке.

— Но, у том стиже и онај други. — Ево изволте видити. Овде пише јасно и разумљиво, да је средишни одбор наше странке решио, да наши људи не треба да иду на збор, јер ми не смемо да имамо никаква додира са радикалном странком.

Онај трећи узе оба броја и каже: — Јесте! Пише и овако, пише и онако. У 81. броју пише једно, у 84. броју друго. А сигурно је у средишном одбору било о трећем реч.

Оба читаоца »Браника« оборише главе, а онај трећи им каже: — Знате шта, господо!? Мени је главно, што се ево показало, да и ви не читате »Браник«. Знао сам ја, да то кштен човек не може издржати. Само га ја не читам никад, а ви тек по кад-кад...

Вести из места и са стране.

Парастос. Српска православна црквено-школска опћина новосадска, даваће парастос неумрлим добротворима народним Јовану и Марији Трандафил у недељу дана 22. јула (4. августа) 1901. после свете службе Божје у светој Николајевској цркви.

Приновак репертоара српског народног позоришта. У последњој седници позоришног одсека „друштва за српско народно позориште“ примљене су, по предходној оцени, за позоришни репертоар ова дела: 1.) „Пустињаково звоно“, комична опера у 3 чина; по француском прерадио Ф. Гумперт; музика од Мајера; у стиховима превео Јован Грчић; — 2.) „Кирицијa Хеншел“, драма у 5 чинова, од Герхарта Хауптмана, превео Димитрије Стефановић; — 3.) „Шах-шех“, по немачком прерађена хумореска у 2 чина, од Лукијана Тривунова Бранковића; — 4.) „Оливера“, позоришна игра у 4 чина, написао Лукијан Тривунов Бранковић; — 5.) „Мати и кћи“, црта из живота у 3 чина, с предигром, од истог писца; — 6.) „Шваља“, позоришна игра у 4 чина, од истог писца; — и 7.) „Циганче“, позоришна игра у 5 чинова, од истог писца. Сва та позоришна дела издана су управитељу, српског народног позоришта, да их приреди за представу. — Г. Лукијан Тривунов Бранковић, кр. порезник у Земуну, уступио је из великог родољубља и особите љубави према овом народном просветном заводу, своја оригинална позоришна дела, и то: „Помоћу тетке“, „Оливера“, „Мати и кћи“, „Шваља“ и „Циганче“, — српском народном позоришту бесплатно на приказивање. На том племенитом чину изјавила му је управа „друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Забрањено пљувати. Као што је познато лечнички конгрес у Будимпешти закључио је да поради на томе, да се стане на пут пљувању по поду, и у опште јавним местима, јер се тиме туберкула шири. Варош Колошвар је прва пошла да испуни овај захтев. Заступство те вароши донело је строгу наредбу, да се по улицама и јавним местима не сме пљувати, а ко се огреши и прекрши то наређење биће оглобљен великом новчаном казном. Како у Колошвар долазе многи ратари из околине, то је заступство те вароши решило, да ово наређење тек после неколико недеља ступа у живот, да би сва околна места прво могла сазнати за ову строгу наредбу. Многи држе да ће бити врло тешко извести ово наређење. Ратари јако пуше на лулу и морају онда пљуцкати. То ће се сваки неотице морати и по неколико пути огрешити, с тога неки домишљани препоручују да се забрани прво у вароши ратару пушити на лулу, па ће онда лакше испунити оно наређење.

Босански исељеници у Турској. О јадима, који чекају босанске исељенике у Турској пише турски лист „Османли“. Он вели да турска влада ради несавесно, што мами из разних крајева мусломанске исељенике, а не даје им никакве стварне помоћи. Десетине хиљада досељеника остају по читаве месеце под ведрим небом, чекајући на помоћ, која им је обећавана док су били дома. За грађење кућа досељеницима по новој иради одређено је по 20 лира, и то и за босанске мухаџаре и за друге, којих се рачуна отприлике на преко 40.000 породица или око 200.000 душа. Но хоће ли турски староседеоци бити у стању да плате на време новац, да се сагради куће свима? Ако чак пође за руком да се искупи 1,000.000 лира у народу, може ли се за трен ока саградити куће за 40.000 породица и заклонити њихове жене и децу од невоље и зиме? Све је то на жалост, више но сумњиво и на крају ће тих 200.000 душа, што су се доселили са Кавказа, Крима, из Босне, Херцеговине, источне Румелије, Румуније и Крита, бити бачени на милост судбине и за годину или две дана од њих ће остати једва десети део.

Хришћански учитељ и Чивутин трговац. У угарском селу Наградфи, као и у многим селима, само је Чивутин трговац. Он продаје по скупе новце рђаву робу, и гледи да сваког присили код њега да пазари. По себи се разуме да преко рамена гледи сваког оног, који оде у варош и тамо пазари за јефтинији новац много бољу робу. Тако је и учитељ реченог села пазарио редовно у вароши. Но једног дана нестане му шећера и он пошље код Чивутина, једног месног трговца, по пола киле шећера. Но не доби шећера јер Чивутин рече, нек учитељ иде у варош и тамо купи. Учитељ је од ова доба још горе омрзнуо тог Чивутина кајишара, и тражио је прилику да му врати мило за драго. Кад је речени Чивутин трговац послао два своја детета у школу, учитељ није хтео да их прими у школу. Сазвао је школски одбор и изјавио, да ако овај хоће да га нагони да мора примити у школу децу Чивутина трговца, он ће дати оставку на учитељству. Одбор школски није се дуго саветовао, већ је решио, да учитељ не мора примити децу Чивутина трговца у школу, јер вероисповедна школа није дужна да прима чивутску децу. — Нема сумње да је ова ствар мало тугаљива, и Чивутин је одмах јавио све својима, а чивутски листови су устали и против учитеља и месног школског одбора, те су апелирали и на школског надзорника па и на министра наставе. Но од Чивута независна штампа покренула је и то питање, да се стане на пут Чивутима трговцима, који су посели села, да примораваају сваког да код њих пазари лошу робу за скупе новце и да чак појединим грађанима за готов новац не дају робе. Трговац не сме правити разлике, а треба одредити и меру, колико сме уценити робу. Треба пазити и на каквоћу његове робе. Ова ствар у маленој општини Наградфи подигла је велику прашину чак и у Будимпешти и са великом се радодозналошћу ишчекује какав ће јој крај бити.

Пут око света. У француској вароши Аминсу састали се јуче чувени француски романсијер Жил Верн и путник око света Гастон Штиглер. Као што је познато јунак Вернова романа обишао је око света за 80 дана, дочим се Штиглер вратио сада баш са свога пута око света обишавши га за 63 дана. Верн, који је у последње време са свим ослепио, толико је желео да се састане са Штиглером, да је дао себе изнети на жељезничку станицу, ту је дочекао и топло поздравио Штиглера, када се с њиме руковао.

Шта се све скрива у земљи. Пишу нам из Турског Бечеја: Вредно је прибележити и пажњу наших природњака обратити на један рог, кога су нашли рибари: Ђура Николић и момци његови Иван Добожанов, Арсен Рајић, Милић, Марић, Ђурица Стојшић, Срећа Тодоровић и Дина Пескар — на Огњену Марију о. г. у новој Тиси бр. 96., код просека борђошког. Рог је грдан а облик је рога као ирвас што има рогове. Висина рога је 1 метар и 8 цм. ну још фали, горњи део је открхан; ширина рога је 49 цм. Просек рога је у корену 12 цм. имао је 6 парожака, ну сви су скрхани. Нађен је у дубини од 10 хвати, т. ј. док није прокопана била нова Тиса, толико је у земљи дубоко био. Нашли су доњне вилице у растојању једне од друге 70 цм. и један зуб тежак 2 килограма и 60 декаграма.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 21. јула.

Београд. Из Митровице (Стара Србија) јављају грозне ствари. Кад је познати зликовац Иса Бољетинац, у пратњи своје дружине, поново 6. о. м. дошао у Колашин, нашао је поред Ибра, у близини Придворице, тамошњег свештеника Јована Милентијевића. Том приликом Арнаути и заптије нагнали су седога свештеника, да их на својим леђима преноси преко Ибра. Ова разбојничка арбанаско-аскерска — заптијска чета, улогорила се беше у кули проте колашинског, Вукајла Божовића, у селу Придворици. Одатле је Иса позивао сељаке појединих села колашинских да му донесу скривено оружје, али му па позив не хтеде доћи ни један Колашинац. Сељаци се беху груписали у поједине чете и, напустивши своје домове, разишли су се били у неприступачна планинска места. 7 ог и 8-ог јула Иса се само бавио мучењем жена и деце, а 9-ог се крене за људима у потеру. И Срби у ново-пазарској нахији су на грдним мукама. Тамо Адем Чауш са великим бројем заптија бије и мучи. Ваљада, ни Христос није подносио већих мука од оних на какве је Адем метао попа Милојка поп Алексића, из села Рајетића у Рогозни. Тукли су га дотле док му крв није ударила на уста, уши и очи, вешали су га за браду, за косу, везивали уз дирек. И после свих тих мука бацили су јадног поп Милојка у ново-пазарски затвор. Свуда по ново-пазарској нахији влада страховит терор, који сама власт, као год и у Колашину, подржава.

Напуљ. Криспи је на издисају.

Будимпешта. Силађи је сарањен са највећим свечаностима. Опростили су се с њиме у подужим говорима Бакман, Перцел и Арон Силађи.

Будимпешта. Званичан лист доноси да је отпуштен велики жупан Ходмезеваширхељски Тороцкаи, на његово место долази др. Георгије Лукач.

Трговина.

НОВИ САД, 21. јула 1901. год. Пшеница прве каквоће фор. 7·50—55 н. Пшеница средња фор. 7·30—40 н. Пшеница лакша роба фор. 7·——— н. Наполица ф. 6·50 – 80 н. Јечам нови фор. 5·60—80 Зоб фор. 5·60—80 новч. — Кукуруз у зрну фор. 5·——— ф. нови у клипови ф.

Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пашена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	31—32 нов.	живе мере
„ средњи . .	28—60 нов.	
„ лаки . . .	26—27 нов.	

Све од 1 килограма.

ОГЛАСИ.

Стечај.

Расписује се стечај на **једно** место из стипендијске задужбине **Петра Костића**.

Стипендија износи: за ученике основних школа 400 круна; за ученике ниже гимназије 500 круна; за ученике горње гимназије и богословије 600 круна; а за слушаоце правних, медицинских или филозофских наука 800 круна годишње.

Молбеници ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанства од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама.

По вољи завештачевој и наредби министарској, морају Костићеви питомци слушати науке и то: основне школе и први гимназијски разред у Винковцима, остале гимназијске разреде у Сегедину, правне и философске науке у Пожуну, а медицинске по потреби изузетно у Бечу.

Стипендију могу уживати само ученици родом из Срема, од којих при једнакој одличној квалификацији, имају првенство ученици родом из Черевића.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 9. (22.) августа о. г.

Молбенице које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 19. јула (1. августа) 1901.

Председник „Матице Српске“:
А. Хаџић с. р.

Др. Милан Савић с. р.
секретар.

460 1—3

Стечај.

Има да се попуни једно место учитеља српске народне школе у Вел. Бечкереку.

Плата је: 1000 круна и 200 круна станарине; 4 хвата дрва за огрев школи и учитељу; 50 круна за школску послугу; 10 кр. 25 п. за школске реквизите; 2 круне од погреба, где учитељ позван буде.

Дужности су школском уредбом прописане, а нарочито спада ту држање једне певнице и рад у разреду, који месни школ. одбор одреди.

Рок стечају је до 1. (14) септембра ове године.

Местни срп. правосл. школ. одбор у Вел. Бечкереку.

459 1—3

КУЋА БР. 15.

у Телечковој улици продаје се из слободне руке. Упитати ваља у самој кући.

461 1—3

ГРОМ!

НАЈЈАЧА СИРЋЕТНА ЕСЕНЦИЈА

МОЖЕ СЕ ДОБИТИ

САМО

У ТРГОВИНИ ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

З. АРСЕНИЋА

У НОВОМЕ САДУ

НА ГЛАВНОЈ ПИЈАЦИ БР. 20. * »КОД ЦРНОГ ОРЛА«

ОД ЈЕДНЕ ЛИТРЕ

ГРОМА

ПРАВИ СЕ 20 до 30 ЛИТАРА

ВРЛО ДОБРОГ СИРЋЕТА.

Једна литра кошта

само 60 новчића.

373 5—10

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ

од 1. септембра са **4 собе 1 кухињом и подрумом** на ћошку Богданске и Даниел улице број 4. и 7.

Извешће код власника куће, у Ћурчијској улици број 16. 455 1—3

СТАН И КОСТ

ЗА ЂАКЕ

из ниже гимназије или више девојачке школе у једној отменој српској кући. Ближа извешћа даје администрација „Заст.“ 457 1—3

ЗЕМЉА ЗА ИЗДАВАЊЕ.

У новосадском хатару има 152 јутра ораће земље са читавим земљоделским оправама и добро заграђеним салашем, на више година за издавање.

Поближе распитати се ваља код **МОРИЦА РАБШТЕРНА** у Новом Саду. 456 1—1

Мађарске САЛАМЕ најбоље каквоће, најфинији * * * специјалитет * * * по **1 фор. 30 нов.** за килу. **ШУНКЕ**, најбољег квалитета, младе и крте по **75 новч.** кила, разашиље у поштанским пакетима од 5 килограма 446 2—10

Salami-Export Budapest VII., Bémgasse 3.

„AREFACTOR“

предупређује најсигурније трулеж дрвених зграда, стварање гљива, — искорењује плесан и влагу код зидова, односно суши влажне зидине. Ненадмашимо средство за дезинфекцију за штале и свињске оборе.

ФАБРИКАЦИЈА
И ПРОДАЈА НА ВЕЛИКО
КОД ФИРМЕ
Bárdos & Brachfeld
велика техничка радња
Budapest, VI. Gyár-utcza 23.

Искључива продаја
за Бач-Бодрошку жупанију и Срем код

ЕМЕРИХА ДИЦГЕНА СИНОВА
ГВОЖЂАРСКЕ И ШПЕЦЕРАЈСКЕ ТРГОВИНЕ
У НОВОМЕ САДУ.

370 6—14

ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, ПЛЕТЕНЕ И БЕЛЕ РОБЕ ТРГОВИНА

К. БРИЈА

У НОВОМЕ САДУ

потребује једног **помоћника** и једног **шегрта**, који говоре српски, немачки и мађарски. 458 1—3

К. З. РОГАЧИ

ЛЕКАРНИЦА КОД СВ. СТЕВАНА
ВЕЛИКА КИКИНДА, БАНАТ.

Читај, узми, нећеш се кајати!

Наталија од Ђурђица помада, млеко, сапун и пудер. Не само да улепшава лице и чини га за десет година млађим, а поред тога образ са свим очисти, да постане бео. — Јетрене и сунчане пеге, бубуљице, приштеве, црвену и црну кожу и све нечистоће, одстрањује управо чудноватом брзином. Огребине, посљедице козица и боре (знаке старости) са свим се изравнају, а лице постаје као брашно глатко и румено као у младости. — 1 тегла велика ф. 1·25; мала 50 н., млеко 80 новч., сапун 50 новч., пудер (бео, ружичаст или крем) 1 фор.

Венера помада и балзам за растење косе. Мирне душе може се казати, да је то прокушано и најсигурније средство за растење браде, јер не само да предупређује опадање косе већ и тамо, где се показују делови ћелавости, израсте за кратко време, те постане бујна и лепа коса као у младости. Коса добије леп сјај и мирис. Успех је сигуран. Цена 1 тегли 1 фор. 80 нов., а поред тога балзам 80 новч.

Карборин, регулатор косе. До данас најбоље, нешкодљиво и најсигурније средство, које повраћа оседелој коси после кратке употребе, пређашњу природну боју, не бојадише нити косу, нити рубље. Одстрањује напротив несносни перут и предупређује опадање косе, даје коси најлепшу светлу смеђу и црну боју Цена једне велике боце 1 фор.

За оне који пате од стомака

КИНАПЕПТОЛ.

Многи и многи — хиљадама њих — који пате од стомака, траже скупе бање ради лека, без да много пута утехе нађу. С тога сваки онај, који хоће од те болести што пре да се опрости — нека узме **Кинапептол**. 1 боца 3 круне, 3 боце за целу куру 8 круна франкирано. 422 5—12

ОБЈАВА.

Част ми је п. н. публику известити, да сам

ОТВОРИО

лековиту шпецерајску дрогеријску радњу,

КОШУТОВА УЛИЦА — У СУБОТИЦИ — БРОЈ 21.

у којој се могу добити осим разне робе, украса, мирисава и кућевна прибора, пољоделских и лековитих средстава за животиње, још и све новине, које су на том пољу пронађене.

Слободан сам најучтивије вашу пажњу обратити на отварање моје радње, молећи поштовану публику за што већу наклоност.

Са одличним поштовањем
Бела Залан.

2 4 438

За оне, који болују од стомака!

Свима онима, који услед назеба или претоварења стомака или услед хрђавог тешко сварљивог, сувише ладног или сувише врућег јела или са неуредног живота болове у стомаку, као:

катар у стомаку, грчеви у стомаку, притисак у стомаку, тешко варење желудца или запаљење слузи

задобију, — нека је овим препоручено добро кућевно средство, чије је дејство већ од више година опробано. То је

Hubert Ullrich'sche Kräuterwein.

Ово биљно вино, које је прављено од изврсних лековитих биљака и доброг вина, јача и оживљује организам човечијег желудца. Биљно вино одстрањује све тешкоће при варењу и дејствује повољно на снажење живаца истварање здраве крви.

Кад се за време употреби ово биљно вино, угушује већ у клици болест у стомаку. Зато га треба за времена узимати. Знаци, као: главобоља, загуш, подригивање, горушица, надимање, мука са повраћањем а код кроничних (застарелих) болова стомака кад се у већој мери показују, нестану већ, и после неколико напитка.

Запћивена столица и последице отуда, као: напињање, колика, лупање срца, неспавања, успор крви у црној џигерици и слезини, шуљеви нестају брзо са пићем овог биљног вина. Биљно вино ствара апетит а поред лаке столице издваја из стомака и црева све хрђаве материје.

Мршавост, бледоћа, малокрвност, слабост јесу последице хрђавог желудца, стварање недовољне крви и болесног стања џигерице црне. При мањкању апетита, нервозном и душевном нерасположењу, као и чешћој главобољи, и непреспаваним ноћима, често таке особе неприметно пропадну. Биљно вино даје опалој човечијој снази нова живота. Биљно вино појачава апетит, унапређује варење и хранење, оживљује промену материје, убрзује стварање крви, умирује раздражене перве и ствара нову вољу за живот. То сведоче небројена признања и захвалнице.

Биљно вино може се добити у флашама за 3 и 4 круне у апотекама: у Новом Саду, Петроварадину, Кађу, Г. Ковиљу, Бешки, Иригу, Ст. Футогу, Черевићу, Гложану, Петровцу, Кулпину, Ст. Керу, Темерину, Жабљу, Ђурђеву, Тителу, Сланкамену, Карловцима, Инђији, Руми, Митровици, Ердевику, Илоку, Ст. Паланци, Старом Врбасу, Сентомашу, Фелдварцу, Ст. и Т. Бечеју, Врањеву, Меленци, Чуругу, Елемиру, Перлеву, Фаркаждину, Сакулама, Старој Пазови, Вел. Бечкереку, Батајници, Земуну, Београду итд. као и у свима већим или мањим местима Аустро-Угарске и пограничних држава.

А разашиљу и апотеке у Новом Саду поруке од 3 или више флаше биљног вина по оригиналним ценама на све стране Аустро-Угарске.

Треба се чувати од подражавања!

Нарочито ваља захтевати

Hubert Ullrich'schen Kräuterwein. 614 9 -

Моје биљно вино није тајанствен лек. Делови су ови: малага-вино 480,0, вински спирит 100,0. глицерин 100,0, црно вино 240,0, сок од јасена 150,0, сок од трешања 320,0, фења, аниса, Јеленино корење, американско корење, чемерике, ићирота по 10,0. Ови саставни делови имају се измешати.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.